

Nr 297.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förvärvande för kronans räkning av aktierna i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag m. m.; given Stockholms slott den 12 april 1918.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna ett av vattenfallsstyrelsen med Ramnäs bruks aktiebolag upprättat avtal angående förvärvande för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag, med rätt för Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre jämkningar, som kunna finnas påkallade;

dels för köpeskillingens gäldande på tilläggsstat för år 1918 under utgifter för kapitalökning anvisa ett förslagsanslag, högst 5,440,000 kronor, att utgå av lånemedel;

dels besluta, att de i förslaget till nämnda tilläggsstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 5,440,000 kronor;

dels ock bemyndiga riksgäldskontoret att, räknat från ingången av år 1918, övertaga betalningsansvaret för ett av nämnda kraftaktiebolag upptaget obligationslån å 1,500,000 kronor samt att verkställa de i kontraktet angående lånet bestämda ränte- och kapitalavbetalningar.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12
april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

I skrivelse den 15 mars 1918 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om förvärvande för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag samt därvid anført följande:

»Vattenfallsstyrelsen tillåter sig härmed underställa Kungl. Maj:ts godkännande bilagda, med Ramnäs bruks aktiebolag ingångna preliminäravtal angående förvärv för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag.

Sistnämnda bolag äger de efter varandra i Kolbäcksån belägna kraftstationerna vid Virsbo, Seglingsberg och Ramnäs med en sammanlagd maskineffekt av cirka 3,600 kilowatt. Kraften distribueras i huvudsak till kringliggande bruksföretag. Kraftledningar äro framdragna till Skultuna, Norberg, Västanfors, Skinnskatteberg och Kolsva. Ledningsnätet ligger, såsom framgår av bilagda karta, inkilat mellan Älvkarleby kraftverks distributionsanläggningar vid Mälaren mellan

Västerås och Köping och samma kraftverks ledningsnät i södra Dalarna omkring Hedemora. Genom det ifrågasatta förvärvet av kraftbolagets anläggningar avses att åstadkomma en enhetlig energidistribution inom östra delen av Västmanland.

Vattenmängden i Kolbäcksån torde efter de regleringar, som numera genomförts, uppgå till minst cirka 12 sm³. Genom reglering av Ämningen torde denna vattenmängd kunna ökas till cirka 16 sm³.

Under 9 månader av året kan normalt påräknas en vattenmängd av cirka 18 sm³.

Under 6 månader av året uppgår vattenmängden normalt till cirka 25 sm³.

Kraftstationen vid Virsbo är belägen mellan sjön Ämningen och Virsbo-sjön och utnyttjar där befintliga fall på cirka 2,7 meter. Kraftstationen, som utfördes år 1912, är utbyggd för 520 kilowatt.

Mellan Virsbosjön och sjön Nadden följer därefter Seglingsbergs kraftstation, byggd år 1913, med en fallhöjd av cirka 3 meter och maskininstallation om 625 kilowatt.

Ramnäs kraftstation, färdigbyggd år 1915, ligger vid Kolbäcksåns utlopp ur sjön Nadden. Fallhöjden uppgår till cirka 9,5 meter. Maskininstallationens storlek är 2,450 kilowatt.

Ämningen, Virsbo-sjön och Nadden utgöra förträffliga regleringsmagasin, medelst vilka en långt driven dygns- och veckoreglering kan genomföras.

Kraftstationen vid Ramnäs kan lämpligen utbyggas med ytterligare ett maskinaggregat om 900 kilowatt. Efter dylik utvidgning kan Ramnässtationen jämte kraftstationerna vid Virsbo och Seglingsberg avgiva 4,500 kilowatt och 20 miljoner kilowattimmar per år. För att kraften skall kunna avsättas som prima kraft, bör under lågvattentiden tillföras reservkraft, vilket, därest kraftbolagets anläggningar övertagas av staten, lämpligen bör ske från statens ångkraftstation i Västerås, i den mån icke överskott å vattenkraft finnes disponibel vid någon av de vattenkraftstationer, med vilka samarbete kommer att anordnas, såsom Älvkarleby, Motala eller Trollhättan. Storleken av den erforderliga reservenergin är beräknad till 1 à 1,5 miljoner kilowattimmar per år.

Kraften upptransformeras vid kraftstationerna till 33,000 volt och distribueras genom följande kraftledningar, tillhöriga kraftbolaget:

1) en linje från kraftstationerna vid Ramnäs och Virsbo bruk till Norberg med en avgrening från Väster Våla till Odensnäs gård;

2) en linje från Seglingsberg till ovannämnda ledning mellan Ramnäs och Norberg;

3) en linje från kraftstationen vid Ramnäs till Skultuna bruk;

4) en linje från Livsdal, beläget å ledningen Ramnäs—Norberg, till Ljusne—Voxna aktiebolags gruvor vid Västansfors och en från Ramnäs bruk till nämnda bolags gruvor vid Algotorget vid Skinnskatteberg; samt

5) en linje från Ramnäs till Kolsva.

Transformatorstationerna vid mottagningspunkterna tillhöra abonnenterna.

Under år 1917 utgjorde kraftproduktionen maximalt 2,700 kilowatt och 12 miljoner kilowattimmar. Efter Ramnässtationens utbyggnad kunna alltså ytterligare avsättas cirka 1,800 kilowatt och 8 miljoner kilowattimmar från Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolags anläggningar. Några nämnvärda nya ledningsanläggningar erfordras icke för detta ändamål.

De större kraftabbonenterna äro:

*Beskrivning
av kraftbo-
lagets anlägg-
ningar.*

A b o n n e n t	Maximalt kraftbelopp. kw.	Kontraktstid intill:
Gruvaktiebolaget Stark, Norberg	1,200	1932
Svenska Metallverken, Skultuna	589	1933
Ljusne—Voxna aktiebolag, Hultebo	450	1935
D:o d:o Västanfors	200	1935
Kolsva järnverks aktiebolag, Kolsva	368	1933
Ramnäs bruks aktiebolag, Ramnäs	200	1933
Virso bruk, Virso	150	1944

Summan av de bortkontrakterade kraftbeloppen är cirka 3,650 kilowatt, men därigenom att en betydande utjämning äger rum emellan de olika belastningarna har maximibelastningen dock icke uppgått till mer än 2,700 kilowatt.

*Köpeskilling
och anslags-
belopp.*

Köpeskillingen för samtliga aktierna utgör 5,500,000 kronor jämte 6 % ränta från den 1 januari 1918 till dess likvid sker, med å ena sidan tillägg av de belopp, som enligt vederbörligen uppställd och av vattenfallsstyrelsen godkänd balansräkning den 31 december 1917 motsvara värdet av bolagets samma dag inneliggande lager av lösa inventarier och utestående fordringar, men å andra sidan med avdrag av beloppet av bolagets skulder enligt samma balansräkning, därvid dock ej såsom skulder räknas bolagets aktiekapital eller reservfond, ej heller under år 1918 förfallande skatter och onera.

Kronan förbinder sig därjämte att, om Ramnäsbolaget eller övriga säljare av aktier i kraftbolaget till följd av denna aktieöverlåtelse skulle påföras krigskonjunkturskatt, utöver nyssnämnda köpeskilling till Ramnäsbolaget utbetala ersättning för denna utgift, dock högst till ett belopp av sammanlagt 500,000 kronor, och under förutsättning, att besvär fullföljas över ett eventuellt påförande av nämnda skatt samt styrelsen berättigas att biträda vid denna talans utförande.

Över kraftbolagets vinst för år 1917 skall kronan äga förfoga, och må denna vinst sålunda icke av förutvarande aktieägare disponeras. Ramnäsbolaget ikläder sig garanti för, att alla kraftbolagets å nämnda dag utestående oguldna fordringar behörigen utan kostnad inflyta till kraftbolaget.

Bland bolagets skulder ingår ett 6 % obligationslån å 1,500,000 kronor, vilket icke kan konverteras förrän under år 1926 och som staten måste övertaga. I fråga om de för detta lån gällande villkor och bestämmelser hänvisas till en styrelsens skrivelse bilagd avskrift av lånekontraktet. Övriga skulder böra däremot vid kronans övertagande av aktierna likvideras. För detta ändamål samt för övertagande av materialier (se den vid preliminäravtalet fogade balansräkningen) erfordras ett belopp av

Emellertid skulle därifrån kunna dragas vinsten för år 1917, som kronan är berättigad att övertaga, vilken vinst beräknats till	›	182,855: 77
vadan det kontanta utläggat skulle bli va	›	3,834,786: 50

Därvid är dock att märka, att av 1917 års vinst enligt nuvarande aktieägares åsikt böra avsättas till förnyelsefond cirka kronor 100,000:—

Därest denna förnyelsefond bibehålles, behöver anslaget ökas till » 3,934,786:50 eller med tillägg för med köpet förenade utgifter, avrundat till kronor 3,940,000. Det är dock att märka, att ifrågakvarande förnyelsefond i själva verket tillfaller vattenfallsstyrelsen, som i enlighet med gällande praxis för varje företag avsätter dylik.

Härvid förutsättes, att räntan å köpeskillingen från den 1 januari 1918 till inlösningsdagen kan bestridas med inkomster från 1918 års krafthyror. Därutöver skulle eventuellt erfordras visst belopp för täckande av den krigskonjunkturskatt, som staten kan bli skyldig betala med hänsyn till avtalets bestämmelse, att eventuell krigskonjunkturskatt, som påföres de gamla aktieägarna, skall intill 500,000 kronor erläggas av staten. Storleken av denna utgift kan icke bestämt avgöras. Det synes emellertid vattenfallsstyrelsen, som om den vinst, som dessa gamla aktieägare genom nu förevarande affär kunna göra, till sin natur icke är att hänföra till krigskonjunkturvinst utan närmast föranletts av den naturliga utvecklingen av Alvarleby kraftverks distributionsnät och nödvändigheten för vattenfallsstyrelsen att vid sådant förhållande träffa en lämplig uppgörelse med Ramnäsverkens intressenter. Skulle icke desto mindre krigskonjunkturskatt påföras säljarna, finner vattenfallsstyrelsen, att, då frågan är tveksam, det givetvis vore lämpligast, att staten avstode från uttagande av nämnda skatt, så att anslagsfrågan icke komplicerades genom skattefrågan. Anslagsbehovet skulle under denna förutsättning kunna fixeras till 3,940,000 kronor.

Som förut anförts, torde det bliva lämpligt att utvidga Ramnässtationen, ehuru detta arbete icke omedelbart bör utföras, utan lämpligen bör anstå till efter krigets slut. Ytterligare erfordras mindre, kompletterande ledningsanläggningar, vilka dock lämpligen böra utföras med medel ur det allmänna distributionsanslaget. Kostnaden för dessa arbeten beräknas till inalles högst 500,000 kronor. Efter ifrågakvarande kompletterande arbeten skulle alltså det investerade kapitalet utgöra högst 4,440,000 kronor med tillägg av de 1,500,000 kronor, som representeras av obligationslånet, samt ovan omtalade krigskonjunkturskatt.

Inkomsten av krafthyrorerna utgjorde år 1917 324,000 kronor. Från kraftstationerna kunna efter förut omnämnda utvidgning ytterligare avsättas cirka 1,800 kilowatt och 8 miljoner kilowattimmar. Därav skola cirka 350 kilowatt och 1,200 kilowattimmar lämnas till Ramnäs bruks aktiebolag till 1,0 öre per kilowattimme. Om man för resten av kraftbeloppet räknar med de kraftpris, som nu erhållas vid 20-årig kontraktstid, bör vid avsättning av hela det återstående kraftbeloppet ernås en ökning av årsinkomsten från 324,000 till 495,000 kronor.

Räntabiliteten i detta stadium, vilket torde kunna uppnås år 1920, framgår av följande uppställning:

Kraftinkomster per år kronor 495,000:—

Årliga utgifter:

Ränta å obligationslånet kronor 90,000:—

Personal, underhåll och förbrukningsmaterial » 70,000:—

Avsättning till förnyelsefond » 50,000:— » 210,000:—

Driftöverskott kronor 285,000:—

*Ramnäs-
läggningens
utvidgning och
räntabilitet i
statens hand.*

Detta driftöverskott motsvarar cirka 6,42 % avkastning å hela det nedlagda kapitalet, 4,440,000 kronor.

Vid beräkning av utgifterna har icke medtagits någon skatt. Vattenfallsstyrelsen anser nämligen, att bolaget, sedan staten övertagit detsamma, snarast möjligt bör träda i likvidation och överlåta sina tillgångar på kronan, varefter någon skatt icke enligt nuvarande lagstiftning behöver erläggas. Under åren 1918 och 1919 komma likväl, innan bolagets likvidation hinner genomföras, att utgå skatter, som givetvis kunna beräknas gäldas av inflytande krafthyror. Skulle på grund av blivande lagstiftning kommunalskatt komma att erläggas, kommer densamma dock ej att minska avkastningen med mera än några tiondels procent. Enligt kontraktet för obligationslånet skola avamorteringar verkställas å detta från och med år 1921. Dessa utbetalningar böra icke betraktas såsom driftutgifter, eftersom med varje dylik inbetalning kraftanläggningarna för framtiden befrias från motsvarande ränteutgift. I anslutning till vad riksgäldsfullmäktige yttrat i skrivelse rörande statsverkets övertagande av inteckningsskuld vid inköp av Norr- och Sörforsarna från aktiebolaget Umeå vattenfall, synes riksgäldskontoret böra ombesörja övertagande av obligationslånet ävensom verkställa utbetalning av såväl ränta som amorteringar. Vattenfallsverkets kapitalkonto bör därvid uppskrivas med obligationslånets kapitalbelopp. Vid sådant förhållande blir det i Ramnäsanläggningarna efter deras utvidgning nedlagda kapitalet 5,940,000 kronor och avkastningen därå $285,000 + 90,000 = 375,000$ kronor, motsvarande 6,3 % å kapitalet, allt under ovan angivna förutsättning att skatt icke skall betalas.

Det må anmärkas, att det ekonomiska resultatet under åren 1918 och 1919 blir sämre. Å andra sidan kan emellertid framhållas, att en väsentlig förbättring av räntabiliteten är att påräkna längre fram, då de först avslutade kontrakten utgått och med all sannolikhet högre pris kunna ernås, än då de nuvarande kontrakten avslutades.

Anses krigskonjunkturskatten vara en verklig utgift för kronan, därför att t. ex. kronan genom att själv inköpa kraftbolagets aktier hindrar ett privat köp, som skulle tillfört staten samma krigskonjunkturskatt, bör avkastningen beräknas ungefär 0,6 % lägre än förut angivits.

*Motivering
för inköpet.*

Vare sig man hyser den ena eller andra uppfattningen i dessa skattefrågor, kommer emellertid det kapital, som nedlägges på företaget, att lämna skälig ränta. Kronan kan alltså med sina kraftanläggningar införliva Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag utan någon ekonomisk uppoffring. Under sådana förhållanden har vattenfallsstyrelsen ansett det i högsta grad önskvärt, att Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag förvärvades av kronan. Som förut framhållits, skjuter kraftbolagets nät in i Älvkarleby kraftverks distributionsanläggningar, och, om man vill åstadkomma en enhetlig distribution, bör kraftbolagets nät hopkopplas med Älvkarlebynätet. Huru detta skall utföras, framgår av ovan åberopade ledningsplan över Älvkarlebynätet, å vilken med röda, heldragna linjer inritats kraftbolagets anläggningar samt med röda, streckade linjer de sammanbindningsledningar, som erfordras mellan det nuvarande Älvkarlebynätet och bolagets nät.

Det kan synas, som om denna hopkoppling skulle kunna ernås utan inköp, genom att överenskommelse träffades mellan vattenfallsstyrelsen och kraftbolaget om samarbete. Det har också ifrågasatts ett sådant samarbete, varvid kraftbolaget skulle, i den mån dess egen krafttillgång bleve otillräcklig, taga kraft

från vattenfallsstyrelsen och distribuera densamma å sina ledningar. Men däri-
genom skapas mellan vattenfallsstyrelsen och kraftkonsumenterna en mellanhand,
som kommer att taga en viss vinst, vilken vattenfallsstyrelsen vid direkt distri-
bution själv kan tillgodogöra sig. I själva verket äro de fördelar, kraftbolaget i
dylikt fall velat betinga sig, så betungande för vattenfallsstyrelsen, att vatten-
fallsstyrelsen icke ansett detta alternativ acceptabelt. Ett ytterligare skäl till
ett statsinköp nu ligger däruti, att en försäljning av Virsbo—Ramnäs kraftak-
tiebolag jämväl lär ha ifrågasatts till Bergslagens gemensamma kraftförvaltning,
ett företag, som bildats av vissa privata kraftföretag i Bergslagen och som sy-
nes bliva en av hörstenarna i ett stort enskilt kraftkomplex av samma storhets-
ordning som Älvkarleby kraftverk. Skulle sådan försäljning komma till stånd,
kommer detta enskilda företags ledningsnät sannolikt på ett för Älvkarlebyver-
kets enhetliga utveckling mindre lämpligt sätt att gripa in i detta verks distri-
butionsområde.

I föreliggande fall sammanfaller tydligen det ur allmän synpunkt viktiga
kravet på enhetlig distribution inom en och samma bygd med kronans affärsin-
tresse som ägare till Älvkarleby kraftverk. Vattenfallsstyrelsen kan därför ur
alla synpunkter varmt förorda inköpet av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraft-
aktiebolag.

Däremot innebär detta förslag till inköp givetvis icke ett ställningstagande
från vattenfallsstyrelsens sida i principfrågan, huruvida staten bör söka att i
större utsträckning förvärva av enskilda företag redan utbyggda kraftverk.

Det må nämnas, att införlivandet av Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag med
statens vattenkraftanläggningar kan ske utan att något nytt förvaltningsorgan
behöver skapas. Anläggningarna kunna lämpligen ställas under distriktsingen-
jören vid Älvkarleby kraftverks Hedemoradistrikt.

Eftersom kraften från kraftbolagets kraftstationer kommer att avsättas på
gemensamt nät med Älvkarlebykraften, synes det vara enklast, att Virsbo—Ram-
näs kraftaktiebolag ur bokföringssynpunkt behandlas som en underavdelning av
Älvkarleby kraftverk.

De kraftbolaget tillhöriga kraftstationer och ledningar hava besiktigats ge-
nom vattenfallsstyrelsens försorg och, såvitt därvid kunnat utrönas, befunnit sig
i gott skick. Likaledes har det ineliggande lagret av materialier, som av kro-
nan skulle övertagas, blivit föremål för granskning och värdering. Även de
handlingar, som visa kraftbolagets fasta egendom, med därtill hörande, på avtal
eller domar grundade dämmningsrätter samt koncessioner och servitutsrättigheter
hava granskats, och har däröver upprättats en styrelsens skrivelse bilagd pro-
memoria. »

På grund av vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt,
att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att godkänna omförmälda,
med Ramnäs bruks aktiebolag ingångna preliminärkontrakt angående
förvärv för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraft-
aktiebolag samt att i anslutning därtill *dels* å tilläggsstat för år 1918
anvisa till köpeskillingens gäldande behövlige medel, som, under förut-
sättning att något belopp till gäldande av krigskonjunkturskatt icke er-
fordras, kunna bestämmas till 3,940,000 kronor, *dels ock* besluta att från

och med den 1 januari 1918 övertaga betalningsansvaret för kraftaktiebolagets obligationslån till ett kapitalbelopp av 1,500,000 kronor;

att de genom köpet förvärvade aktier och efter bolagets likvidation samtliga de bolaget förut tillhöriga fastigheter och övrig egendom ställas under vattenfallsstyrelsens förvaltning;

samt att vattenfallsstyrelsen erhåller i uppdrag att snarast möjligt genomföra kraftaktiebolagets likvidation och överlåtande av dess tillgångar på kronan.

Departements-
chefen.

Genom det av vattenfallsstyrelsen till godkännande föreslagna preliminära avtalet skulle kronan bliva ägare av Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag nu tillhöriga tre kraftstationer vid Virsbo, Seglingsberg och Ramnäs i Kolbäcksån jämte det till stationerna hörande distributionsnätet. Kraftstationen vid Virsbo är belägen mellan sjön Åmänningen och Virsbosjön och utnyttjar där befintliga fall på omkring 2,7 meter. Kraftstationen, som utfördes år 1912, är utbyggd för 520 kilowatt. Längre ned i Kolbäcksån mellan Virsbosjön och sjön Nadden ligger Seglingsbergs kraftstation, byggd år 1913, med en fallhöjd av omkring 3 meter och maskininstallation om 625 kilowatt. Slutligen har vid Kolbäcksåns utlopp ur sjön Nadden anlagts Ramnäs kraftstation, som blev färdig år 1915. Fallhöjden uppgår till omkring 9,5 meter, och maskininstallationens storlek är 2,450 kilowatt.

Såsom framgår av den av vattenfallsstyrelsen överlämnade kartan, vilken liksom förslaget till avtal och den tillfälliga avslutningen av Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolags räkenskaper torde få såsom bilaga fogas vid detta protokoll, skilja nämnda bolags kraftstationer och ledningsnät Älvkarleby kraftverks distributionsanläggningar i Västmanland från samma kraftverks ledningsnät i södra Dalarne omkring Hedemora. För ett ändamålsenligt tillgodoseende av kraftbehovet inom ifrågavarande delar av vårt land är det därför önskligt, att samarbete kan äga rum mellan statens kraftverk och de kraftstationer i Kolbäcksån, som nu ägas av Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag. Därest ett sådant samarbete kommer till stånd, kan till följd av de möjligheter till reserv, som staten har genom sin ångkraftstation i Västerås, en större del av kraften från ifrågavarande kraftstationer i Kolbäcksån uthyras såsom prima kraft, det vill säga tillgänglig året om, än som för närvarande är möjligt. Då vårfloden i Kolbäcksån såväl börjar som slutar tidigare än vårfloden i Dalälven, kunna även de till inköp föreslagna kraftstationerna och Älvkarleby kraftstation delvis komplettera varandra, så att

minskning kan ske i den kraftmängd, som behöver alstras i ångkraftstationen i Västerås. I än ytterligare grad skulle en utjämning av krafttillgången komma till stånd, sedan den föreslagna kraftstationen i Motala ström vid Motala sammankopplats med Älvkarlebynätet samt förbindelseledning färdigställts mellan Trollhättan och Västerås.

Enligt avtalet skulle förvärvandet av bolagets kraftstationer och ledningsnät ske på det sättet, att Ramnäs bruks aktiebolag, som äger aktiemajoriteten i kraftbolaget, till kronan försäljer alla sina aktier i detta bolag samt ansvarar för att samtliga övriga aktier i kraftbolaget bliva till kronan med äganderätt överlätna. För aktierna skulle staten betala 5,500,000 kronor jämte 6 procent ränta å nämnda kapital från den 1 januari 1918, tills likvid sker. Härtill skulle läggas de belopp, som enligt vederbörligen uppställd och av vattenfallsstyrelsen godkänd balansräkning den 31 december 1917, motsvara värdet av bolagets samma dag inneliggande lager av lösa inventarier och utestående fordringar, men å andra sidan avdragas bolagets skulder jämlikt samma balansräkning. Bland dessa skulder ingår ett av bolaget upptaget 6 procent obligationslån å 1,500,000 kronor, vilket icke kan konverteras förr än år 1926 och som staten alltså måste övertaga. Bolagets övriga skulder skulle däremot likvideras vid statens övertagande av aktierna. Enär inventarierna enligt den approximativa balansräkningen uppskattats till ett värde av 17,642 kronor 27 öre — till de utestående fordringarna torde hänsyn i detta sammanhang ej behöva tagas, då säljaren iklätt sig garanti för att de utan kostnad skola inflyta — skulle det belopp, som kronan efter avdrag av obligationslånet skulle betala, uppgå till 4,017,642 kronor 27 öre. Härifrån avgår dock bolagets icke utdelade vinst, varöver kronan enligt preliminärkontraktet är berättigad att förfoga och som, efter avsättning av 100,000 kronor till förnyelsefond, uppgår till 82,855 kronor 77 öre. Statens utlägg för ifrågavarande köp skulle alltså utgöra 3,934,786 kronor 50 öre, som vattenfallsstyrelsen, med tillägg för med köpet förenade kostnader, anser böra avrundas till 3,940,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, torde, därest staten så önskar, likviden för detta belopp kunna erläggas i form av statsobligationer.

Beloppet ifråga skulle under viss förutsättning komma att ökas. I avtalet stadgas nämligen, att, därest aktieägarna till följd av ifrågavarande aktieöverlåtelse, varigenom de utöver det nominella aktiekapitalet å 1,500,000 kronor skulle för gäldandet av de med köpet förenade krono- och kommunalskatterna erhålla omkring 1,069,300 kronor, skulle påföras krigskonjunkturskatt, ersättning för denna utgift, dock högst till ett belopp av sammanlagt 500,000 kronor, skall utgivas av kronan.

Om staten inköper ifrågavarande distributionsföretag, bör kraftstationen vid Ramnäs efter krigets slut utbyggas med ytterligare ett maskinaggregat om 900 kilowatt. Kostnaden härför bör, när utvidgningen framdeles kommer till utförande, bestridas medelst särskilt anslag; kostnaden för sammanbindning av bolagets distributionsnät med statens ledningsnät vid Hedemora och Västerås torde däremot böra utgå från det av riksdagen beviljade anslaget till distributionsanläggningar för statens kraftverk. Nu ifrågavarande kostnader hava beräknats till sammanlagt 500,000 kronor. Därest man icke medräknat eventuell utgift för krigskonjunkturskatt, skulle kraftbolagets anläggningar jämte erforderlig komplettering därav alltså komma att kosta staten 5,940,000 kronor.

För aktierna skola nämligen kontant eller i svenska	
statens obligationer betalas i avrundat tal	kronor 3,940,000
Kronan skall övertaga ett obligationslån å	» 1,500,000
Till utvidgning av kraftstationen vid Ramnäs och	
utförande av erforderliga sammanbindningsled-	
ningar beräknas åtgå	» 500,000
	<hr/>
	Summa kronor 5,940,000

Å detta belopp skulle, såsom framgår av den av vattenfallsstyrelsen i dess skrivelse gjorda räntabilitetsberäkningen, erhållas en avkastning av 6,3 procent, sedan kraftstationen vid Ramnäs blivit utbyggd. Den något lägre avkastning, som kronan skulle få före denna tidpunkt, kommer givetvis att i framtiden till fullo ersättas av den småningom ökade vinsten. Medräknas utgift för eventuell krigskonjunkturskatt, bör avkastningen beräknas omkring 0,6 procent lägre än förut angivits.

Av nu meddelade uppgifter framgår, att kronan utan uppoffring kan förvärva ifrågavarande kraftanläggning, som skjuter in i Älvkarlebynätet och till fördel för såväl staten som abonnenterna kan sammanslås med Älvkarleby kraftverk, varigenom de båda kraftverken komma under enhetlig ledning. Vid sådant förhållande och då överenskommelse ej kunnat på antagliga villkor träffas med kraftbolaget om samarbete med Älvkarleby kraftverk, synes det av vattenfallsstyrelsen avslutade preliminära avtalet böra godkännas.

Det belopp, som enligt avtalet skall av kronan kontant eller i svenska statens obligationer utbetalas, uppgår, såsom förut nämnts, till 3,934,786 kronor 50 öre eller avrundat till 3,940,000 kronor. Det sålunda erforderliga anslagsbeloppet läser böra utgå av lånemedel och anvisas såsom anslag till kapitalökning. I enahanda ordning torde jäm-

väl anslag böra äskas med ett belopp, motsvarande det obligationslån å 1,500,000 kronor, för vilket staten skulle ikläda sig ansvarighet; och lärer riksgäldskontoret böra erhålla bemyndigande att övertaga obligationslånet och att av därför avsedda medel verkställa utbetalning av såväl ränta som amortering å detsamma. Därest de nuvarande aktieägarna få betala krigskonjunkturskatt till följd av ifrågavarande aktieöverlåtelse, torde på grund härav erforderlig framställning lämpligen kunna avlåtas till nästkommande års riksdag. Då, för den händelse avtalet godkännes, betalning för aktierna skall erläggas redan år 1918, lärer å tilläggsstat för detta år böra uppföras ett förslagsanslag, högst 5,440,000 kronor samt de i nämnda tilläggsstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel höjas med motsvarande belopp.

I fall riksdagen godkänner förevarande avtal, torde jag framdeles få inför Kungl. Maj:t anmäla vattenfallsstyrelsens framställning om den förvärvade egendomens ställande under styrelsens förvaltning ävensom angående uppdrag för styrelsen att vidtaga åtgärder för Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolags likvidation och överlåtande av dess tillgångar på kronan.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna ifrågavarande av vattenfallsstyrelsen med Ramnäs bruks aktiebolag upprättade avtal angående förvärvande för kronans räkning av samtliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag, med rätt för Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre jämkningar, som kunna finnas påkallade;

dels för köpeskillingens gäldande på tilläggsstat för år 1918 under utgifter för kapitalökning anvisa ett förslagsanslag, högst 5,440,000 kronor, att utgå av lånemedel;

dels besluta, att de i förslaget till nämnda tilläggsstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 5,440,000 kronor;

dels ock bemyndiga riksgäldskontoret att, räknat från ingången av år 1918, övertaga betalningsansvaret för ett av nämnda kraftaktiebolag upptaget obligationslån å 1,500,000 kronor samt att verkställa de i kontraktet angående lånet bestämda ränte- och kapitalavbetalningar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.

Avskrift.

Emellan kungl. vattenfallsstyrelsen, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, här nedan kallad styrelsen, å ena, samt Ramnäs bruks aktiebolag, här nedan kallat Ramnäsbolaget, å andra sidan, är under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffat följande

Preliminär-avtal.

§ 1.

Ramnäsbolaget försäljer härmed till kronan alla i sin ägo befintliga aktier i Virsbo—Ramnäs kraftaktiebolag, här nedan kallat kraftbolaget, samt ansvarar därjämte för att samtliga övriga aktier i kraftbolaget bliva till kronan med äganderätt överlätna.

§ 2.

Köpeskillingen för samtliga aktierna, vilken för respektive säljares räkning kvitteras av Ramnäsbolaget, utgör fem miljoner femhundredratusen (5,500,000) kronor jämte 6 % ränta från den 1 januari 1918, tills likvid sker, med å ena sidan tillägg av de belopp, som enligt vederbörligen uppställd och av styrelsen godkänd balansräkning den 31 december 1917, här bilagd med approximativa siffror, motsvara värdet av bolagets samma dag ineliggande lager av lösa inventarier och utestående fordringar, men å andra sidan med avdrag av beloppet av bolagets skulder enligt samma balansräkning, därvid dock ej såsom skulder räknas bolagets aktiekapital eller fonder, ej heller under år 1918 förfallande skatter och onera.

Kronan förbinder sig därjämte att, om Ramnäsbolaget eller övriga säljare av aktier i kraftbolaget till följd av denna aktieöverlåtelse skulle påföras krigskonjunkturskatt, utöver nyssnämnda köpeskillning till Ramnäsbolaget utbetala ersättning för denna utgift, dock högst till ett belopp av sammanlagt femhundredratusen (500,000) kronor och under förutsättning, att besvär fullföljas över påförandet av nämnda skatt samt styrelsen berättigas att biträda vid denna talans utförande.

§ 3.

Samtliga aktier i kraftbolaget skola, vederbörligen transporterade, av Ramnäsbolaget överlämnas till styrelsen mot erläggande av den i § 2 angivna köpeskillning senast inom en månad efter det Kungl. Maj:ts beslut om godkännande av detta avtal kommit styrelsen tillhanda. Innan de i § 6 omförmälda tilläggskontrakt blivit av respektive kontrahenter godkända och underskrivna, skall dock ingen del av köpeskillingen gäldas.

§ 4.

Kraftbolagets rörelse från och med innevarande års början anses driven för kronans räkning och skall för tiden, intill dess detta avtal kan bli av Kungl. Maj:t godkänt, skötas efter hittills följda principer; därvid må dock inga tillgångar avhändas kraftbolaget eller eljest vidtagas sådana åtgärder, som kunna lända till minskning i aktiernas värde. Kontrakt om nya kraftleveranser eller andra för kraftbolaget bindande avtal må sålunda icke avslutas utan styrelsens godkännande.

Över kraftbolagets vinst för år 1917 skall kronan äga förfoga, och må denna vinst sålunda icke av förutvarande aktieägare disponeras genom beslut före den i § 3 angivna betalningsdagen. Ramnäsbolaget ikläder sig garanti för att alla kraftbolagets å nämnda dag utestående oguldna fordringar behörigen utan kostnad inflyta till kraftbolaget.

§ 5.

Alla kraftbolagets åtkomsthandlingar samt övriga handlingar rörande kraftbolagets rättigheter och skyldigheter skola omedelbart efter undertecknande av detta preliminäravtal överlämnas till styrelsen för att av styrelsen granskas, och äger styrelsen därjämte deltaga i inventering snarast möjligt av det i § 2 omförmälda lager av lösa inventarier.

Likaledes skola alla handlingar rörande försäkring mot brand- och maskinskada omedelbart överlämnas till styrelsen för granskning, och skola, därest styrelsen så påfordrar, försäkringsbeloppen genast höjas.

§ 6.

Efter granskning av kraftbolagets köpe- och servitutsavtal rörande de fastigheter, därå kraftbolagets anläggningar äro utförda, skola, därest sådant till förebyggande av framtida tvistigheter av kontrahenterna anses erforderligt, upprättas tilläggskontrakt för tryggande å ena sedan av kraftbolagets och dess rättsinnehavares rätt till vattenuttagning, dämning o. d. och till beredande av möjlighet för kraftbolaget eller dess rättsinnehavare till nödiga utvidgningar och mark för bostäder m. m. samt å den andra Ramnäsbolagets och Virsbo aktiebolags rätt till flottning, vattenhämtning, fiske o. d.

Särskilt skola Ramnäsbolagets och Virsbo aktiebolags bruksanläggningar tillförsäkras rätt för all framtid avgiftsfritt till erforderligt dricks-, tvätt- och pumpvatten samt kylvatten för verken, ävensom Ramnäsbolaget rätt till vatten, dock högst 0.1 sm³, för nödigt ombyte av vatten i gamla strömfåran förbi Ramnäs och Bäckhammar.

Samtliga dessa tilläggsavtal skola underställas styrelsens prövning och godkännande.

§ 7.

Kronan förbinder sig att ansvara för att kraftbolaget eller dess rättsinnehavare för all framtid åtager sig underhållet av broarna vid dammarna vid Virsbo, Seglingsberg, Ramnäs och Bäckhammar.

Nuvarande trafikanter tillförsäkras dock rätt att begagna broarna på sätt, som hittills skett; kronan dock obetaget att, där kronan så anser nödigt, i stället över vattendragen anordna andra förbindelser, som skäligen kunna anses lika goda.

§ 8.

I kraftbolagets ledningsnät ingå ej de Ramnäsbolaget och Virsbo aktiebolag tillhöriga elektriska anläggningar, innefattande transformatorer m. m. vid Ramnäs, Seglingsberg och Virsbo jämte de ledningar, som dit överföra energi från respektive kraftstationer, även om dessa ledningar med tillbehör äro uppsatta på kraftbolagets mark.

Kronan medgiver, att — i den mån genom dessa ledningar energi för närvarande överföres till andra än Ramnäsbolaget och Virsbo aktiebolag — denna energileverans må fortgå, under villkor dock att ledningens ägare i varje fall med kraftbolagets frikallande förbinder sig att fullgöra de skyldigheter, som kraftbolaget må hava åtagit sig gentemot resp. abonnenter eller abonnenterna mot kraftbolaget.

§ 9.

Mom. 1. Ramnäsbolaget är berättigat att av kraftbolaget för ett pris av högst 100 kronor inköpa den mark, därå Ramnäs kvarn nu är belägen, med därå uppförda byggnader, innefattande denna överlåtelse icke något som helst avstående av den rätt över vattnet i ån, som eljest må tillkomma kvarnägaren.

Kronan förbinder sig att, sedan kraftbolaget likviderats, till Ramnäsbolaget upplåta med ständig nyttjanderätt utan särskild ersättning all den mark, som utgöres av den gamla strömfåran från bron vid Ramnäs valsverk till nya kraftkanalens vid Ramnäs utlopp med därå varande byggnader.

Denna Ramnäsbolagets nyttjanderätt skall dock icke utgöra hinder för kraftbolaget eller dess rättsinnehavare att vid behov utsläppa överflödsvatten genom den gamla strömfåran eller eljest utöva de rättigheter till vattnet i Kolbäcksån, som tillkomma ägaren av flodbotten i nämnda strömfåra.

Mom. 2. Virsbo aktiebolag är berättigat att utan vederlag med äganderätt av kraftbolaget erhålla överlåtelse av ett mindre markområde vid Virsbo, därå en Virsbo aktiebolag tillhörig byggnad delvis är uppförd.

§ 10.

Ramnäsbolaget, som enligt nu med kraftbolaget gällande avtal åtnjuter en energileverans av 200 kw., berättigas dels att därutöver erhålla 400 kw., så att totala energileveransen för all framtid beräknas till högst 2,100,000 kilowattimmar per år efter ett pris av 1 öre per kilowattimme, med rätt närmast efter förut kontrakterade 1,470 kw., dels och till option å ytterligare 600 kw. till det pris, som vid tiden för denna sistnämnda kraftuttagning kan gälla. Den kraftleverans, som av Ramnäsbolaget med åberopande av denna optionsrätt för varje fall begäres, skall av kraftbolaget eller dess rättsinnehavare fullgöras inom ett år efter skriftlig tillsägelse, dock att Ramnäsbolaget är skyldigt göra sådan tillsägelse senast den 1 januari 1950, vid äventyr att denna rätt eljest förfaller.

§ 11.

Ramnäsbolaget behåller alla kraftbolagets böcker, protokoll och dylika handlingar för tiden före den 1 januari 1918, dock med skyldighet att å kraftbolagets vägnar förvara desamma under den tid, gällande lag föreskriver, ävensom att förete desamma i den mån sådant finnes för tillvaratagande av kraftbolagets rätt erforderligt eller föreläggande av domstol därom gives.

§ 12.

Frågan om ansvarsfrihet för kraftbolagets styrelse för 1917 års förvaltning avgöres av förutvarande aktieägare, innan aktierna överlåtas på kronan.

§ 13.

Detta avtal är endast av preliminär natur och sålunda avsett att fullständigas med de bestämmelser, som efter granskning av kraftbolagets tillgångar, åtkomst- och säkerhetshandlingar kunna befinnas ytterligare nödvändiga.

§ 14.

Skulle Kungl. Maj:ts godkännande icke hava lämnats senast den 1 juni 1918, är detta avtal, därest annan överenskommelse ej träffas, förfallet, utan rätt till något som helst skadestånd från någondera kontrahentens sida.

Stockholm den 27 februari 1918.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen

F. Vilh. Hansen.

/ Fr. Malm.

Ramnäs den 1 mars 1918.

Ramnäs bruks aktiebolag

G. Kuylenstierna.

Bevittnas:

Erik Björklund.

Peter Holm.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Axel Stedt.

Auskript.

Virso — Ramnäs Kraftaktiebolag.

Tillfällig avslutning av räkenskaperna med approximativa siffror.

Vinst- och förlustkonto.

1917. An.		1917. Pr.	
Dec. 31. Räntors konto	99,908: 19	Jan. 1. Ing. Balanskonto:	
Utg. Balanskonto:		Föreg. års vinst	15,192: 58
Föreg. års vinst 15,192: 58		Dec. 31. Elektrisk kraft.....	267,571: 38
1917 års vinst <u>167,663: 19</u>	182,855: 77		
	Kronor 282,763: 96		Kronor 282,763: 96

Utg. Balanskonto.

1917. An.		1917. Pr.	
Dec. 31. Fastighetskonto	4,448,103: 43	Dec. 31. Aktiekapitalet.....	1,500,000: —
Utg. Inventarietkonto	17,642: 27	Reservfonden	150,000: —
Utg. Debitorer	65,447: 90	Utg. Kreditorer	2,698,337: 83
		Vinst- och förlustkonto:	
		Föreg. års vinst 15,192: 58	
		1917 års vinst <u>167,663: 19</u>	182,855: 77
	Kronor 4,531,193: 60		Kronor 4,531,193: 60

Ramnäs den 18/2 1918.

Virso — Ramnäs Kraftaktiebolag:

G. Kuylenstierna.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Arel Stedt.

ÄLVKARLEBY KRAFTVERKS FÖRDELNINGSNÄT

Stationers och lingers littera

- Primärstation
- Sekundärstation
- Tertiärstation
- Primärlinje för 70000 volt
- Sekundärlinje för 40000
- Sekundärlinje för 20000 färdig vid 1918-års slut
- - - - - D^o d^o projekterad

